



Επαναληπτικό διαγώνισμα στα Αρχαία Ελληνικά Προσανατολισμού Γ' Λυκείου
* το διαγώνισμα θα διατεθεί σε **όλα** τα τμήματα (διετούς και μονοετούς προετοιμασίας)

ΟΝΟΜΑ: Βαθμός %
ΗΜ/ΝΙΑ: Σάββατο, 2 Απριλίου 2022 ΤΜΗΜΑ: ☺ %

Α'. Διδαγμένο κείμενο

διάρκεια: 100'

Πλάτωνος Πρωταγόρας 320c-321b1

Ἦν γάρ ποτε χρόνος ὅτε θεοὶ μὲν ἦσαν, θνητὰ δὲ γένη οὐκ ἦν. Ἐπειδὴ δὲ καὶ τούτοις χρόνος ἦλθεν εἰμαρμένος γενέσεως, τυποῦσιν αὐτὰ θεοὶ γῆς ἔνδον ἐκ γῆς καὶ πυρὸς μείξαντες καὶ τῶν ὅσα πυρὶ καὶ γῆ κεράννυται. Ἐπειδὴ δ' ἄγειν αὐτὰ πρὸς φῶς ἔμελλον, προσέταξαν Προμηθεὶ καὶ Ἐπιμηθεὶ κοσμησαί τε καὶ νεῖμαι δυνάμεις ἐκάστοις ὡς πρέπει. Προμηθεῖα δὲ παραιτεῖται Ἐπιμηθεὺς αὐτὸς νεῖμαι, «Νείμαντος δέ μου», ἔφη, «ἐπίσκεψαι» καὶ οὕτω πείσας νέμει. Νέμων δὲ τοῖς μὲν ἰσχὺν ἄνευ τάχους προσήπτεν, τοὺς δ' ἄσθενεστέρους τάχει ἐκόσμει· τοὺς δὲ ὠπλιζε, τοῖς δ' ἄοπλον διδοὺς φύσιν ἄλλην τιν' αὐτοῖς ἐμηχανᾶτο δύναμιν εἰς σωτηρίαν. Ἄ μὲν γὰρ αὐτῶν σμικρότητι ἤμπισχεν, πτηνὸν φυγὴν ἢ κατάγειον οἰκησιν ἔνεμεν· ἃ δὲ ἠϋξε μεγέθει, τῶδε αὐτῶ αὐτὰ ἔσφζεν· καὶ τᾶλλα οὕτως ἐπανισῶν ἔνεμεν. Ταῦτα δὲ ἐμηχανᾶτο εὐλάβειαν ἔχων μὴ τι γένος ἀϊστωθείη· ἐπειδὴ δὲ αὐτοῖς ἀλληλοφθοριῶν διαφυγὰς ἐπήρκεσε, πρὸς τὰς ἐκ Διὸς ὥρας εὐμάρειαν ἐμηχανᾶτο ἀμφιεννὺς αὐτὰ πυκναῖς τε θριξίν καὶ στερεοῖς δέρμασιν, ἱκανοῖς μὲν ἀμῦναι χειμῶνα, δυνατοῖς δὲ καὶ καύματα, καὶ εἰς εὐνάς ἰοῦσιν ὅπως ὑπάρχοι τὰ αὐτὰ ταῦτα στρωμνὴ οἰκεία τε καὶ αὐτοφυῆς ἐκάστω· καὶ ὑποδῶν τὰ μὲν ὅπλαϊς, τὰ δὲ [θριξίν καὶ] δέρμασιν στερεοῖς καὶ ἀναίμοις. Τούντεῦθεν τροφὰς ἄλλοις ἄλλας ἐξεπόριζεν, τοῖς μὲν ἐκ γῆς βοτάνην, ἄλλοις δὲ δένδρων καρπούς, τοῖς δὲ ρίζας· ἔστι δ' οἷς ἔδωκεν εἶναι τροφήν ζώων ἄλλων βοράν· καὶ τοῖς μὲν ὀλιγογονίαν προσήψε, τοῖς δ' ἀναλισκομένοις ὑπὸ τούτων πολυγονίαν, σωτηρίαν τῶ γένει πορίζων.

A1. Να συμπληρώσετε με τη βοήθεια του κειμένου τις παρακάτω προτάσεις, ώστε να φαίνεται πώς ο Επιμηθέας εξασφάλισε την ισορροπία στο ζωικό βασίλειο και κατόπιν να δώσετε έναν σύντομο ορισμό για τον νόμο της αναπλήρωσης.

- Η ταχύτητα αντιστάθμιζε την
- Τα φτερά ή η υπόγεια κατοικία αντιστάθμιζαν
- Όσα ζώα είχαν δύναμη δε χρειαζόνταν
- Όσα είχαν μεγάλο μέγεθος
- Τα όπλα αντιστάθμιζαν
- Για να αντιμετωπίζουν τις καιρικές μεταβολές τους έδωσε
- Με πολυγονία προίκισε
- Ολιγογονία έδωσε
- Δεν έδωσε σε όλα τα ζώα την ίδια τροφή για να μην
- Νόμος της αναπλήρωσης:

Μονάδες 10

B1. Ο μύθος του Πρωταγόρα εξηγεί τελεολογικά τον νόμο της αναπλήρωσης. Να παρουσιάσετε τρεις (3) γλωσσικές επιλογές που τεκμηριώνουν την παραπάνω θέση. Μονάδες 10

B2. Από ποια στοιχεία δημιουργούν οι θεοί τα θνητά όντα σύμφωνα με τον Πρωταγόρα; Πόσο διαδεδομένη ήταν εκείνη την εποχή η συγκεκριμένη κοσμολογική θεωρία την οποία υποστηρίζει ο σοφιστής;
Μονάδες 10

B3. Να γράψετε στο τετράδιό σας, δίπλα στον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω θέσεις, τη λέξη Σωστό, αν είναι σωστή, ή τη λέξη Λάθος, αν είναι λανθασμένη:.

1. Ο Σωκράτης, στους πλατωνικούς διαλόγους, αποφαίνεται ο ίδιος εκ των προτέρων, παραθέτει ο ίδιος εξαρχής κάποια θεωρία ή άποψη.
2. Ιερείς και ιέρειες εκλέγονταν κατά κανόνα για συγκεκριμένη περίοδο κάποιοι πολίτες, με τον ίδιο ακριβώς τρόπο που εκλέγονταν και στα Ελευσίνια μυστήρια.
3. Νέος ο Πλάτωνας ασχολήθηκε με την τραγική ποίηση, έκαψε όμως τα πρωτόλειά του όταν γνώρισε τον Σωκράτη και δεν ξαναασχολήθηκε με την ποίηση.
4. Η φωτιά και η σοφία είναι, μέσα στην εξαιρετικά απαισιόδοξη εικόνα που δίνει ο Ησίοδος για την ανθρωπότητα και την εξέλιξή της, τα δύο στοιχεία που οδηγούν τον άνθρωπο να βγει από την "πρωτόγονη" κατάσταση και να περάσει στην "ιστορία" και τον πολιτισμό.
5. Ο Αισχύλος είναι ένας τραγικός ποιητής με έντονους "κοινωνιολογικούς" προβληματισμούς.

Μονάδες 10

B4. α. Να γράψετε από ένα σύνθετο ομόρριζο για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις: ἦσαν, εἰμαρμένος, ἰοῦσιν, ἠῦξε, προσῆψε, νεῖμαι. (μον. 6)

β. «παρατεῖται», «ῶρας»: Για καθεμιά από τις δύο παραπάνω λέξεις να γράψετε μία περίοδο λόγου στα νέα ελληνικά, όπου η ίδια λέξη, στο ίδιο μέρος του λόγου, σε οποιαδήποτε μορφή της (πτῶση, αριθμό, γένος, έγκλιση, χρόνο), χρησιμοποιείται με διαφορετική σημασία από αυτήν που έχει στο αρχαίο κείμενο. (μον. 4).

Μονάδες 10

B5. «γῆς ἔνδον»: Ο Πρωταγόρας αξιοποιεί στον μύθο αρχέγονες κοσμολογικές αντιλήψεις. Να συγκρίνετε την αντίληψη για την οποία γίνεται λόγος στο δοθέν χωρίο με αυτές που θα εντοπίσετε στο ακόλουθο απόσπασμα από τον πλατωνικό Μενέξενο.

Πλάτων, Μενέξενος 237 b-c (Μετάφραση: Ν. Κορκοφίγκας)

Ο Σωκράτης απαγγέλει στον Μενέξενο έναν φανταστικό επιτάφιο λόγο, ο οποίος προοριζόταν για τις τελετές προς τιμήν των νεκρών Αθηναίων του 386 π.Χ.

Και πρώτ' απ' όλα η ηρωική καταγωγή των αντρών τούτων έχει την πρώτη ρίζα της στην ηρωική και φυλετικά πάναγνη γενιά των πρώτων προγόνων τους, που δεν ήρθαν στην Αττική γη από ξένες βάρβαρες χώρες, κι έπειτα στην ηρωική γενιά των απογόνων των πρώτων προγόνων τους, που γεννημένοι από αυτόχθονες προγόνους ήσαν κι οι ίδιοι αυτόχθονες κι όχι ξενοφερμένοι απ' άλλους ξένους τόπους και κατοίκησαν κι έζησαν στη γη αυτή, ως τῶντι πατρίδα τους, κι εθράφτηκαν όχι από μητριά όπως οι άλλοι λαοί, αλλ' από [237c] μάνα, τη γη που κατοικούσαν, και που αναπαύονται τώρα ύστερ' απ' το θάνατό τους σε δικούς τους τόπους, τους τόπους της μάνας γης, που τους εγέννησε, τους έθρεψε και τέλος τους εδέχτηκε ξανά στην αγκαλιά της. Είναι συνεπώς δικαιοτάτο να εγκωμιάσουμε και τιμήσουμε πρώτα πρώτα την ίδια τη μάνα των ηρώων μας, γιατί εγκωμιάζοντας και τιμώντας τη γη μάνα μας εγκωμιάζουμε συνάμα και τιμάμε και την ηρωική γενιά των αντρών ετούτων

Μονάδες 10



Β'. Αδίδακτο Θέμα

διάρκεια: 80'

Δημοσθένους, Επιτάφιος, 23-26 • Demosthenes, oratio 60, Harvard University Press.

Ο Επιτάφιος λόγος του Δημοσθένη εκφωνήθηκε προς τιμήν των Αθηναίων που σκοτώθηκαν στη μάχη της Χαιρώνειας (338 π.Χ). Στο παρακάτω απόσπασμα ο ρήτορας επαινεί τους νεκρούς για την ανδρεία που επέδειξαν στο πεδίο της μάχης. Ταυτόχρονα πλέκει το εγκώμιο της δημοκρατίας, συγκρίνοντάς την με την ολιγαρχία, γιατί πέρα από τα ψυχικά χαρίσματα ή τις ηθικές αξίες των τιμώμενων νεκρών, στην αυτοπροαίρετη ηρωική τους θυσία συνέβαλε και το ίδιο το δημοκρατικό πολίτευμα.

[23] Καὶ τὰ μὲν ἄλλ' ἔστιν τούτων ὡς ἕκαστος ἔχει γνώμης, οὕτως ὑπολαμβάνειν · ὁ δ' ἅπασιν ὁμοίως τοῖς οὖσιν ἀνθρώποις γεγένηται φανερόν, ὅτι ἡ πάσης τῆς Ἑλλάδος ἄρ' ἐλευθερία ἐν ταῖς τῶνδε τῶν ἀνδρῶν ψυχαῖς διεσώζετο · ἐπειδὴ γοῦν ἡ πεπρωμένη τούτους ἀνείλεν, οὐδεὶς ἀντέστη τῶν λοιπῶν. Καὶ φθόνος μὲν ἀπειὴ τοῦ λόγου, δοκεῖ δέ μοί τις ἂν εἰπῶν ὡς ἡ τῶνδε τῶν ἀνδρῶν ἀρετὴ τῆς Ἑλλάδος ἦν ψυχὴ τάληθές εἰπεῖν. [24] ἅμα γὰρ τὰ τε τούτων πνεύματ' ἀπηλλάγη τῶν οἰκείων σωμάτων, καὶ τὸ τῆς Ἑλλάδος ἀξίωμ' ἀνήρηται. Μεγάλην μὲν οὖν ἴσως ὑπερβολὴν δόξομεν λέγειν ὀητέον δ' ὅμως· ὥσπερ γὰρ εἴ τις ἐκ τοῦ καθεστηκότος κόσμου τὸ φῶς ἐξέλοι, δυσχερὴς καὶ χαλεπὸς ἅπας ὁ λειπόμενος ἂν ἡμῖν βίος γένοιτο, οὕτω τῶνδε τῶν ἀνδρῶν ἀναιροθέντων ἐν σκότει καὶ πολλῇ δυσκλείᾳ πᾶς ὁ πρὸ τοῦ ζῆλος τῶν Ἑλλήνων γέγονεν. [25] Διὰ πολλὰ δ' εἰκότως <καὶ> ὄντες τοιοῦτοι διὰ τὴν πολιτείαν οὐχ ἦκιστ' ἦσαν σπουδαῖοι. Αἱ μὲν γὰρ διὰ τῶν ὀλίγων δυναστεῖαι δέος μὲν ἐνεργάζονται τοῖς πολίταις, αἰσχύνην δ' οὐ παριστᾶσιν· ἡνίκ' ἂν οὖν ὁ ἀγὼν ἔλθῃ τοῦ πολέμου, πᾶς τις εὐχερῶς ἑαυτὸν σῶζει, συνειδῶς ὅτι, ἐὰν τοὺς κυρίους ἢ δῶροις ἢ δι' ἄλλης ἥστινοσοῦν ὁμίλιας ἐξαρέσῃται, κἂν τὰ δεινότατ' ἀσχημονήσῃ, μικρὸν ὄνειδος τὸ λοιπὸν αὐτῷ καταστήσεται. [26] αἱ δὲ δημοκρατίαι πολλὰ τ' ἄλλα καὶ καλὰ καὶ δίκαι' ἔχουσιν, ὧν τὸν εὖ φρονοῦντ' ἀντέχεσθαι δεῖ, καὶ τὴν παρηρσίαν ἐκ τῆς ἀληθείας ἠρτημένην οὐκ ἔστι τάληθές δηλοῦν ἀποτρέψαι. Οὐ γὰρ πάντα ἐξαρέσασθαι τοῖς αἰσχροῖν τι ποιήσασιν δυνατόν οὔτε μόνος ὁ τάληθές ὄνειδος λέγων λυπεῖ· καὶ γὰρ οἱ μηδὲν ἂν εἰπόντες αὐτοὶ βλάσφημον ἄλλου γε λέγοντος χαίρουσιν ἀκούοντες.

- παριστᾶσιν: (εδώ) εμπνέουν.

- ἐξαρέσῃται, ἐξαρέσασθαι < ἐξαρέσκομαι: δωροδοκῶ.

Γ1. Να γράψετε στο τετράδιό σας τη **μετάφραση** του αποσπάσματος «Μεγάλην μὲν οὖν ... οὐχ ἦκιστ' ἦσαν σπουδαῖοι.», από τις §§ 24 & 25. **Μονάδες 10**

Γ2. Ποια είναι η **διαφορὰ** μεταξύ των «δυναστεῶν τῶν ὀλίγων» από τις δημοκρατίες σε ὅ,τι αφορά στη **διαμόρφωση του ἠθους του πολίτη**, σύμφωνα με τα αναφερόμενα στο κείμενο; **Μονάδες 10**

Γ3.α. Να γράψετε στο τετράδιό σας τον τύπο που ζητείται για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις:

- τῶνδε: την αιτιατική πτώση του ενικού αριθμού στο θηλυκό γένος.
- ἡμῖν: τη δοτική του πληθυντικού αριθμού στο γ' πρόσωπο της αντωνυμίας.
- ἀναιρεθέντων: τον αντίστοιχο τύπο στον Παρακειμένο της ενεργητικής φωνής.
- ἦκιστ': τον συγκριτικό βαθμό του επιρρήματος.
- φρονοῦντ': το β' ενικό πρόσωπο της οριστικής Παρατατικού της ίδιας φωνής.
- ἑαυτόν: την ίδια πτώση στον πληθυντικό αριθμό του θηλυκού γένους στο β' πρόσωπο.
- δηλοῦν: το β' ενικό πρόσωπο της προστακτικής στον ίδιο χρόνο και φωνή.

Γ3.β. Να εντοπίσετε στο παρακάτω απόσπασμα όλα τα **επίθετα** και να τα μεταφέρετε στον **συγκριτικό** βαθμό:

«ὥσπερ γάρ, εἴ τις ἐκ τοῦ καθεστηκότος κόσμου τὸ φῶς ἐξέλοι, δυσχερῆς καὶ χαλεπὸς ἅπας ὁ λειπόμενος ἂν ἡμῖν βίος γένοιτο, οὕτω τῶνδε τῶν ἀνδρῶν ἀναιρεθέντων ἐν σκότει καὶ πολλῇ δυσκλείᾳ πᾶς ὁ πρὸ τοῦ ζῆλος τῶν Ἑλλήνων γέγονεν».

Μονάδες 10

Γ4.α. Να μελετήσετε τα παρακάτω αποσπάσματα και να απαντήσετε στα ακόλουθα ερωτήματα:

— «ὥσπερ γάρ, εἴ τις ἐκ τοῦ καθεστηκότος κόσμου τὸ φῶς **ἐξέλοι**, δυσχερῆς καὶ χαλεπὸς ἅπας ὁ λειπόμενος ἂν ἡμῖν βίος γένοιτο, οὕτω τῶνδε τῶν ἀνδρῶν ἀναιρεθέντων ἐν σκότει καὶ πολλῇ δυσκλείᾳ πᾶς ὁ πρὸ τοῦ ζῆλος τῶν Ἑλλήνων γέγονεν»:

Να δικαιολογήσετε την **εκφορά** της πρότασης που εκφέρεται με το ρήμα «**ἐξέλοι**».

— ἠνίκ' ἂν οὖν ὁ ἀγὼν **ἔλθη** τοῦ πολέμου, πᾶς τις εὐχερῶς ἑαυτόν σῶζει [...]:

Να αναγνωρίσετε το **εἶδος** της πρότασης που εκφέρεται με το ρήμα «**ἔλθη**» · να δικαιολογήσετε την επιλογή του συνδέσμου **εισαγωγῆς** της.

Γ4.β. Να γράψετε την συντακτική λειτουργία των ὀρων που ἔχουν επισημανθεί στο παρακάτω απόσπασμα:

— «Καὶ τὰ μὲν ἄλλ' ἔστιν τούτων ὡς ἕκαστος ἔχει **γνώμης**, οὕτως ὑπολαμβάνειν · ὁ δ' ἅπασιν ὁμοίως τοῖς οὖσιν ἀνθρώποις γεγένηται φανερόν, ὅτι ἡ **πάσης** τῆς Ἑλλάδος ἄρ' ἐλευθερία ἐν ταῖς τῶνδε τῶν ἀνδρῶν ψυχαῖς διεσῶζετο [...]. Καὶ φθόνος μὲν ἀπειρή τοῦ λόγου, δοκεῖ δέ **μοί** τις ἂν εἰπὼν ὡς ἡ τῶνδε τῶν ἀνδρῶν ἀρετὴ τῆς Ἑλλάδος ἦν ψυχὴ τάληθές εἶπεῖν· [24] ἅμα γὰρ **τά** τε τούτων **πνεύματ'** ἀπηλλάγη τῶν οἰκείων **σωμάτων**, καὶ τὸ τῆς Ἑλλάδος ἀξίωμ' ἀνήρηται.

Γ4.γ. Να μεταφέρετε στον πλάγιο λόγο με εξάρτηση «**Οὗτος ἔφη**» την παρακάτω φράση:

— «Διὰ πολλὰ δ' εἰκότως καὶ ὄντες τοιοῦτοι, διὰ τὴν πολιτείαν οὐχ ἦκιστ' ἦσαν σπουδαῖοι».

Μονάδες 10